

T.C. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
EDEBİYAT FAKÜLTESİ COĞRAFYA BÖLÜMÜ
AKADEMİK KURULUNUN GÖRÜŞÜDÜR

Yükseköğretim Kurulunca önlisans ve lisans programlarında yaşanan isim karmaşasına son verecek düzenleme olarak ele alınan çalışmaya ilişkin İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünün Akademik Kurul görüşü aşağıdaki gibidir:

“Önlisans ve Lisans Diploma Programlarının Yeniden İsimlendirilmesi ve Sınıflandırılması” çalışmasıyla ortaya konan düzenlemenin amacı mesleklerin yetki ve sorumluluk alanlarını yeniden belirleyerek “meslek sınıflaması yapmak değil”, yükseköğretim sistemindeki mevcut önlisans ve lisans programlarının UNESCO Uluslararası Standart Eğitim Sınıflamasına uyumlu, yani daha evrensel nitelikli “eğitim alan sınıflamasını yapmaktır” şeklinde açıklanmaktadır. Yükseköğretim programlarının bir meslek standardı geliştirmesi ya da bir veya birden çok meslek standardına hitap edebilmesi aranan bir niteliktir. Nitekim Mesleki Yeterlilik Kurumu, ilk seviye çalışmaların neticesinde oluşacak meslek standardının lisans programlarına uyumunu önermektedir. Bu çerçevede yapılan çalışmada; “Coğrafya” biliminin yerleştirildiği alan yanlış olduğu gibi, önerilen program adı da tamamen yanlıştır. Askıya çıkartılan taslağın bu haliyle hedeflenen “daha evrensel nitelikli eğitim alan sınıflamasını” coğrafya alanında gerçekleştirilmesi mümkün görünmemektedir.

Yeryüzünün fiziksel özelliklerinin incelendiği “Fiziki Coğrafya”, insan ve faaliyetlerinin incelendiği “Beşeri Coğrafya” olmak üzere coğrafyanın iki inceleme alanı vardır. Beşeri coğrafya, insan ve faaliyetlerini tanımladığını ifade etmek amacıyla “Beşeri ve Ekonomik Coğrafya” olarak da isimlendirilir. Hem doğal etmen ve süreçleri hem de insan ve faaliyetlerini inceleyen bir bilim alanı olarak coğrafya, bu açıdan tekildir ve başka hiçbir bilim dalında bu iki farklı unsur bir arada incelenmez.

Dünyanın gelişmiş ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de coğrafya lisans programlarında jeomorfoloji, klimatoloji, hidrografya, toprak coğrafyası, kartografya, oseonografya ve biyocoğrafya gibi konular Fiziki Coğrafya kapsamında; nüfus, yerleşme ve tarım, sanayi, ulaşım, enerji kaynakları, turizm gibi ekonomik faaliyetler ise Beşeri ve Ekonomik Coğrafya kapsamında verilerek mezunlarının mesleki yeterlilikleri sağlanmaktadır. Coğrafya

programlarında aynı zamanda çağın ihtiyaçlarına uygun olarak coğrafi bilgi sistemlerinin kullanımı ve gelişimi ile ilgili beceriler de kazandırılmaktadır.

Coğrafyanın ve coğrafyacının gücü ve yetkinliği farklı disiplinlerden gelen bilgileri çözümleme (analiz), birleştirme ve birleştirme (sentez) yeteneğinden ve hemen her zaman büyük resmi, alansal (mekânsal) bağlamda yorumlama yeteneğinden gelir. Coğrafya son yarım yüzyılda ağırlıklı olarak betimleyici bir bilim olma durumundan, bütüncül çözümler üreten bir uygulamalı bilime dönüşmüştür.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de coğrafya eğitimi, hem fiziki ve hem de beşeri coğrafya eğitimi ve öğretimi üzerine kurulmuştur. Bunun değiştirilmesi, program mezunlarının bütüncül bakış açısını sürdürmemelerine ve mesleki yeterliliklerinde çok önemli bir eksiklik oluşmasına yol açacaktır. Ayrıca ülkemizin de dahil olduğu Avrupa Kredi Sisteminde (AKTS) böyle bir ayırım bulunmamaktadır. Bu durumda yapılmak istenen düzenlemenin belirtildiği gibi evrensel nitelikli bir düzenleme olmayacağı da açıktır.

Dünyanın bütün üniversitelerindeki lisans programlarında coğrafya ismi korunmuştur. Bu isim hemen hemen tamamında Coğrafya Bölümü (Geography Department) olarak yer almaktadır. Türkiye üniversitelerinde coğrafya isminin lisans programlarında değiştirilmesi alınan diplomalara ek olan transkriptler açısından dünya ile denklik sağlamayacaktır.

Öte yandan, Türkiye Coğrafi Bilgi Sistemi ve altyapısına ilişkin kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanması, hedef ve stratejilerin oluşturulması, coğrafi veri temaları içinde yer alan coğrafi veri ve bilginin üretilmesi ve güncelliğinin sağlanması, yönetilmesi, kullanılması, erişimi, güvenliğinin sağlanması, paylaşılması ve dağıtımına yönelik usul, esas ve standartlar ile bu konuda çalışmak üzere oluşturulan kurulların, kamu kurum ve kuruluşlarının, gerçek ve tüzel kişilerin görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi amacıyla 07/11/2019 tarih 30941 sayılı Resmi Gazetede 49 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kararname içeriği ve eklerinde Coğrafyanın bütünselliği içinde Fiziki ve Beşeri Coğrafyaya ait konular “coğrafi veri teması” olarak belirlenmiştir. Yine bu kararname ile ihtiyaç duyulan personeli yetiştiren programın bütüncül bir coğrafya programı olacağı da unutulmamalıdır.

Anlaşılabacağı gibi “Ön lisans ve Lisans Diploma Programlarının Yeniden İsimlendirilmesi ve Sınıflandırılması” çalışmasında önerilen program adının Coğrafya yerine “Beşeri ve Ekonomik Coğrafya” olması, yukarıda ifade edilen bütünselliği yok edecek son derece yanlış bir girişimdir.

Öte yandan UNESCO Uluslararası Standart Eğitim Sınıflamasında “coğrafya/beşeri ve ekonomik coğrafya” sosyolojinin alt kategorisi olarak görülmektedir. Coğrafya bilim olarak hiçbir bilim dalının ve sosyolojinin de alt kategorisinde değildir.

Coğrafyanın söz konusu UNESCO sınıflamasına uyumu ile ilgili yapılan bu taslak çalışma eğer bilinçli olarak Coğrafyacı komisyon üyeleri tarafından yapıldı ise bu Coğrafya adına büyük bir talihsizlik, sadece ilgili uluslararası kuruluşun listesinin Türkçeye çevrilmesi sonucu oluşturulmuş ise bu da büyük bir hatadır.

Uzun bir tarihsel süreç içinde, dünyanın ilk bilim dallarından biri olan ve adım adım gerçekleşen gelişmelerle bilim hüviyeti kazanmış olan coğrafyanın bütünlüğünü bozan hiçbir düzenlemenin bilimin etkinliğine katkısı olmayacağı gibi, belirtilen bütünlüğün ortadan kalkması bu bilimin de zamanla yok olması anlamına gelecektir.

Coğrafya programının 03 Kodlu “Sosyal Bilimler, Gazetecilik ve Enformasyon” geniş alanının, 031 “Sosyal Bilimler ve Davranış Bilimleri Alanı” dar alanı içinde 0314 “Sosyoloji ve Kültürel Çalışmalar” ayrıntılı alanlarından biri olarak 006.0314.002 koduyla “Beşeri ve Ekonomik Coğrafya” başlığı altında tanımlanması yerine;

Mekânı ve insanı inceleyen bir bilim olarak coğrafyanın, 02 Kodlu “Sanat ve İnsani Bilimler” geniş alanının, 022 “İnsani Bilimler (Diller Hariç) Alanı” dar alanı içinde **0224 “Coğrafya”** ayrıntılı alanı olarak tanımlanması doğru ve yerinde olacaktır.

Prof. Dr. Barbaros Gönençgil
Bölüm Başkanı